Sektor za financijske institucije i analize (HGK) ustrajno izdaje godišnje izvješće o kretanjima u hrvatskom gospodarstvu. I ove su godine pod „palicom“ mladog i učinkovitog kolege Zvonimira Savića na svega 56 stranica velikog formata ukazali na bitne rezultate učinaka hrvatskog gospodarstva. Treba reći da bi valjalo ovim i ovakvim analizama posvetiti, putem kritičke rasprave, više pažnje. Jasno, svaki bi ekonomski analitičar ponešto promijenio, ali to ne mijenja ukupnu ocjenu učinjenog. Posebno me je dojimo grafikon na 27. stranici: „Stope rasta realnih plaća i produktivnosti“.

Izreka kako slika vrijedi tisuću riječi za spomenuti grafikon i nije neki kompliment. Po mojem mišljenju konstrukcija grafikona i zaključke koje nudi vrijedi dodatni istraživački napor bilo u obliku projekta ili doktorske disertacije.

Zašto je grafikon toliko važan?

Govoreći grosso modo produktivnost i samo produktivnost ocjenjuje stanje i nagoviješta perspektivu bilo kojeg gospodarstva. Zemlje koje bilježe brže stope rasta da bi isti bio održiv moraju stope rasta temeljiti na većem rastu produktivnosti. Iz grafikona (razdoblje 2000 – 2017) je vidljivo kako se produktivnost u promatranom razdoblju sustavno smanjuje. Smanjenje produktivnosti posljedica je, po mome mišljenju, stanja u Lijepoj našoj glede investicija i obrazovnog sustava. Naprosto obrazovni sustav nije u „dobrim odnosima“ s hrvatskim gospodarstvom. Nije to neka novina. Otkad pamtim uvijek je gospodarstvo išlo „šumom“, a obrazovanje „drumom“. Ako bi tržišni model privređivanja ocjenjivali putem ostvarene konvergencije obrazovnog i gospodarskog sustava ocjena bi morala biti negativna. Posljedica - mladi idu „trbuhom za kruhom“.

Plaće su u Lijepoj našoj ispod iznosa koji je nužan za reprodukciju radne snage. Ricardov željezni zakon nadnica nikako da se realizira u Lijepoj našoj. Ono što gledajući s ekonomskog motrišta zabrinjava jest brži rast bruto i neto plaća od produktivnosti. Kada realne plaće rastu brže od produktivnosti tada se smanjuje konkurentnost nacionalnog gospodarstva jer robe i usluge u izvozu postaju skuplje. Međutim, veći rast plaća od produktivnosti ima za posljedicu rast potražnje koja se realizira povećanjem deficita robne razmjene s inozemstvom. Tako, gledano normativno, imate plaće koje nisu dostatne da osiguraju egzistenciju zaposlenima, s jedne strane, i, s druge strane, rast plaća, gledano ekonomski, izravno ugrožava konkurentnost hrvatskog gospodarstva ne samo na inozemnom već i na domaćem tržištu (sic!) koji je nedjeljivi dio jedinstvenog europskog tržišta.

Moguće je, poruka ministru Mariću, smanjenjem porezne presije na plaće povećati realna primanja radnika ne dovodeći u pitanje konkurentnost gospodarstva. Međutim, izostajanje reforme na rashodnoj strani proračuna to onemogućava. Iz grafikona je vidljivo da se je smanjila porezna presija na plaće, ali ona je daleko manja, po intenzitetu nego u 2015. godini. Stoga, predstojeće porezne promjene bi trebale uvažiti kretanja produktivnosti i kretanje realnih plaća. Od odlučujućeg je značaja prilikom bilo koje i bilo kakve intervencije u gospodarstvo uvažavati kretanja glede produktivnosti rada.